

מסורת הש"ס

**(א)** י"א כ"א. רש"י, (ב) [ע"י תוס'] שבת יד. ד"ה רבי יהושע, (ג) [פרה פ"ח מ"ו פסחים יד:], (ד) [ש"ך עוד לק' לג:], (ה) [נ"כ ש"ך לשס:], (ו) י"ל כ"א. רש"י, (ז) ע"ין רש"א, (ח) י"ל ב"אן דורשין, (ט) מן "והאי מהדרי ליה" עד "מרכי" לתא בסי",

### הגהות הב"ח

**(א)** רש"י ד"ה אלא וכו' מאובכלין: (ב) תוס' ד"ה שני וכו' שד' לפיו משקין דתרומה מי"מ א' לז':

### מוסף רש"י

כל הפוסל בתרומה. כל הני דמיימין צפיק ילאות השבת (גי): גבי שמיא עשר דבר שגורו עליהם חומת שניס לפסול את התרומה, מטמא משקין. אפילו חולין, להיות תחלה חוץ מטבול יום. פוסל לתרומה מן המורה גזירות הכתוב הוא, וס"מ חקלשט טומאה ידיה ולא גזרי ציה לעשות משקין מחלה, דאין דבני מורה לריסין חיוק, ומשום דמשקין עוליס לקבל טומאה, ומה היא עוללמן שמקבלין טומאה של הכהנ, גזרי עולין חומר הכנה שיהי כהנ טורקן לשומן (פסחים ט:).

### שיטה מקובצת

**(א)** אבל בטהרת תרומה יכול להתפסן ונתפסין: ומחיבת אלמא מבניי כו' עד סוף הדבור גרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בסי': אמר עולא חבריא אפרין בדאמרי' דמתני' דקתני שני עושה שלישי בחולין: (ג) דאילו המאכל מקבל טומאה מכביצה אובכלין: (ד) ואמר"י ב' בתרא דיומא אוכל הנאכל: (ה) ולעולם אשמעי' דיש שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה:

## השוואת פרק שני חולין

**ז' בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** כלומר האי אוכל ראשון ושני ושלישי דקתני בחולין מייירי במסכת טהרות (פ"ב מ"ג) ובאילו אוכל חולין אמה מוצא שלישי הא שני לא עבדי שלישי בחולין אמה מוצאו בחולין שנעשו על טהרת תרומה: **על טהרת** תרומה אין על טהרת הקדש

בחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יהושע לא ס"ד דקתני בשר דאי בתרומה בשר מי איכא אלא מאי בקדשים חיה בקדשים מי איכא בשר בבשר מיחלף בשר בפירי לא מיחלף אמר עולא חבריא אמרין בחולין שנעשו על טהרת הקדש ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא רבי יהושע היא ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא חולין שנעשו על טהרת קדש דחמירי דאית בהו שלישי אלא אפילו חולין שנעשו על טהרת תרומה נמי אית בהו שלישי מאן חבריא רבה בר בר חנה היא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מאי אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדרי אמר לו ר"א לרבי יהושע מצינו אוכל חמור מן האוכל דאילו נבלת עוף טהור בחוץ לא מטמא ואילו אוכלה מטמא בגדים אבית הבליעה ואנו היאך לא נעשה אוכל <sup>א</sup> כמאכל ורבי יהושע מנבלת עוף טהור לא גמרינן דחידוש הוא אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכל דאילו מאכל בכביצה ואוכל עד דאכיל כחצי פרס ואנו היאך נעשה אוכל כמאכל ור"א טומאה משיעורין לא גמרינן ועוד לדברך שאתה אומר על ראשון שני יפה אתה אומר שני שני למה אמר לו <sup>ב</sup> מצינו שהשני עושה שני ע"י משקין אמר לו והא משקין נמי תחלה הוו דתנן <sup>ג</sup> כל הפוסל בתרומה מטמא משקין להיות תחלה י־חוץ מטבול יום ועוד שלישי שני למה אמר לו אף אני לא אמרתי אלא בתרומה י־שמהרתה טומאה

אמר ליה רבי יהושע שאני משקין דעלולים לקבל טומאה דמ"מ לא מירך כלום: **אָף אני יָא אמרתי ב'.** י"מ כי מהכא דייק דחצר"א סברי

המאכל: **היאך לא נעשה אוכל** <sup>א</sup> **כמאכל.** דהאוכל אוכל ראשון לא יהא ראשון: **דחידוש הוא.** שאין לו טומאה בגלוי וכשהיא צבית הסתרים היא מטמאה האדם עד שהוא מטמא בגדיו וכל שאר טומאות מטמאות בגלוי ואין מטמאות צבית הסתרים הלכך גזרת הכתוב היא ואין למדין הימנה ור"א סבר למדין: **אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכלו דאילו כמאכל.** מקיבל טומאה בכביצה (א) אוכלין טמאין שנעשו זו: **ואדם האוכל.** אוכלין טמאין אינו טמא אלא כ"כ אכל חלי פרס כדתנן בעירובין (דף פג:) וחלי חליה לפסול את הגוייה וכן ב' ביצים: **טומאה משיעורין לא גמרינן.** דשיעורין מילתא בצנפי נפשיה היא ולאו משום חומרא וקולא אלא אוכל דמטמא בכביצה כך שיער זו הכתוב מכל האוכל אשר יאכל (ויקרא יא) ואמרין יצ"פ ס"ח דיומא (דף פ.) אוכל הנאכל צבת אחת ושיערו חכמים אין צית הבליעה מחוץ יותר מצינת תרגולות ופסול גוייה בצנפי פרס הכי תקון רבנן: **ועוד לנדריך.** שאתה למד טומאה משיעורין לעשות מאכל חמור מן האוכל מה שאתה אומר האוכל אוכל ראשון נעשה שני יפה אמה אומר אלא שני שני למה: **אמר לו מצינו.** שאוכל שני עושה את חצרו שני: **ע"י משקין.** אם נגע אוכל שני באוכל שהמסקה טופח עליו נעשו משקין תחלה כדקמני ואילו כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה וחזר המשקה ועשה האוכל שני וכיון דאשכחן ע"י משקה דשני עושה שני בשום דוכתא מחמרינן גבי אדם האוכלו למהוי כותיה דלכילה חמירא ממגע: **וא"ר.** ר"א אי המשקה ילפינן תחלה נמי בעית למיעבדיה להאי אדם כי היכי דמשקה נעשה ראשון. ורבי יהושע לא יליף מן המשקה דהתם חומרא דמשקין הוא שעולוין לקבל טומאה אבל מן האוכל יליף: **חוץ מן הטבול יום.** דאיקלשא טומאה מיניה והע"ג דפסיל תרומה לא עבדי משקה ראשון: **אף אני לא אמרתי.** האוכל אוכל שלישי נעשה שני: **אלא.** באוכל של תרומה כלומר בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכדאמר רבי יהושע בדיא לעיל [ג:] וכיון דעל טהרת תרומה נעשו עבדי לאוכלן שני: <sup>א</sup> **פניו שטהרה של תרומה טומאה היא אלא הקדש.** כדאמרין <sup>א</sup> בחומר בקדש (מגיגה דף יט:) בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אלא אין שמירת תרומה חשיבא שמירה אלא הקדש דהא מדרסות לגבי תרומה מטמאין ואפילו בחולין דהא טומאה דאורייתא היא והאוכל תרומה נשמר הוא מן המדרס ואפ"ה לגבי קדש לא חשיבא שמירה ומיישינן שמא ישבה עליהן אשתו נדה ה"נ שלישי דתרומה לגבי קדש מספקין ליה בשני הלכך האוכל שני לקדש שמצינו שני עושה שני ע"י משקין. מדקאמר רבה בר בר חנה דלאתציה ר"א לרבי יהושע שלישי שני למה ואמר אף אני לא אמרתי כי רבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה ועל קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא יהיב למילתיה ואמר חולין יש שלישי שנעשו על טהרת תרומה ועל קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא יהיב למילתיה ואמר בחזיו חולין הוא נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומשום דטהרתה טומאה היא אלא הקדש ולעולם שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש איכא מאי קא מותיב ליה ר"א שלישי שני למה הא אשמועינן רבי יהושע טעמיה. ועולא דאמר לעיל דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש נמי אית ליה שלישי סבר דהא דקתני דמילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה טמא הוא דיהיב למילתיה דבחולין דטהרת תרומה הוא דאמרין נעשה גופו שני לקדש משום דטהרתה טומאה היא אלא הקדש אבל לא בחולין דטהרת הקדש ולעולם אשמועינן דיש שלישי צנענשין על טהרת תרומה וכ"ש צנענשין על טהרת הקדש והאי מהדרי ליה לא שמיע ליה דאינו לא במשנה ולא בצרייתא מה שהשיבו זה לזה אלא רבה בר בר חנה שמיע ליה מרביה(י) א"נ ס"ל לעולא דהאי אף אני לא אמרתי לא היו דברים מעולם דלרבי יהושע בתרייהו קאמר דנעשה גופו שני לקדש וטעמא משום דטהרת שניהם צין נעשין על טהרת תרומה וצין צנענשין על טהרת הקדש טומאה היא אלא הקדש והאי דקתני לעיל בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפילו צבתי איכא שלישי:

על

## לד.

**מאן** חבריא רבה בר בר חנה. לא ר"ל רבי אלעזר דלעיל דלא הוה קרי ליה חצר"א דרבו הוה כדאמר בפ"ק דצ"ק (דף יא:.) וביש נוחלין (צ"ב דף קכח.) דאמר עולא אמר רבי אלעזר הלכה גוצין מן העבדים אבל קשיא אמאי לא קאמר עולא רבותי אומרים וגרסא דרבי אלעזר לא קאמר לא קאמר לעיל יומר אלא הכא בחולין שנעשו על טהרת קדש עסקין והש"ס הוא דמקיים ודלא כרבי יהושע:

**ואובב"ר עד דאבי"א חצי פרס.** אע"ג דמפרש ר"ת דבי"ח דבר גזרו על אדם האוכל כביצה שיהא טמא מ"מ מייתר ראייה מפסול גוייה שהיה מתחלה צחצי פרס: **טומאה משיעורין יא גמרינן.** תימנה הרי מצינו נבלת צהמה דמטמאה ואוכלה טהור אלאמא מאכל חמור מן האוכל: **שני שני צמה.** דלע"ג דליכא למיגזר דצבדי דאכיל אוכלין טמאין שדי לפיו משקין (ב) דמעשר מ"מ אי לזו דאשכחן צעלמא שני דעבדי שני לית לן למיגזר דלא להוו מייל דרענן חוכא ואיטוללא: **מצינו שני עושה שני ע"י משקין.** וא"ת ואמאי לא קאמר

ע"י ספר דאמרין בפ"ק דשבת (דף יד.) דהוי מ"מ דבר וידים הצלות מחמת ספר נמי פוסלות תרומה כדאמר התם וי"ל דלא צעי לאתויי אלא ממאכל דעבדי מאכל אחר שני דומיא דמאכל דעבדי אדם שני ועוד דהא דספר עבדי ידים שניות וגם פוסלות את התרומה לזו משום טומאה אלא משום חומרא:

**משקין תחלה נמי הוו ברתנן** **ובו'.** לא צא להקשות שכתובו יעשה האדם ראשון דלמה יש לו להיות ראשון אלא רצה לומר דהא דעבדי שני היינו דווקא ע"י משקין שהן תחלה ול"ג מה שכתוב בצפריס סברי

שני כמזהו והא לדברך אמרן האוכל אוכל ראשון נעשה שני עושה שני למה: **אמר שני שני למה.** שחולל שני עושה את חצרו שני: **ע"י משקין.** אם נגע אוכל שני באוכל שהמסקה טופח עליו נעשו משקין תחלה כדקמני ואילו כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה וחזר המשקה ועשה האוכל שני וכיון דאשכחן ע"י משקה דשני עושה שני בשום דוכתא מחמרינן גבי אדם האוכלו למהוי כותיה דלכילה חמירא ממגע: **וא"ר.** ר"א אי המשקה ילפינן תחלה נמי בעית למיעבדיה להאי אדם כי היכי דמשקה נעשה ראשון. ורבי יהושע לא יליף מן המשקה דהתם חומרא דמשקין הוא שעולוין לקבל טומאה אבל מן האוכל יליף: **חוץ מן הטבול יום.** דאיקלשא טומאה מיניה והע"ג דפסיל תרומה לא עבדי משקה ראשון: **אף אני לא אמרתי.** האוכל אוכל שלישי נעשה שני: **אלא.** באוכל של תרומה כלומר בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכדאמר רבי יהושע בדיא לעיל [ג:] וכיון דעל טהרת תרומה נעשו עבדי לאוכלן שני: <sup>א</sup> **פניו שטהרה של תרומה טומאה היא אלא הקדש.** כדאמרין <sup>א</sup> בחומר בקדש (מגיגה דף יט:) בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אלא אין שמירת תרומה חשיבא שמירה אלא הקדש דהא מדרסות לגבי תרומה מטמאין ואפילו בחולין דהא טומאה דאורייתא היא והאוכל תרומה נשמר הוא מן המדרס ואפ"ה לגבי קדש לא חשיבא שמירה ומיישינן שמא ישבה עליהן אשתו נדה ה"נ שלישי דתרומה לגבי קדש מספקין ליה בשני הלכך האוכל שני לקדש שמצינו שני עושה שני ע"י משקין. מדקאמר רבה בר בר חנה דלאתציה ר"א לרבי יהושע שלישי שני למה ואמר אף אני לא אמרתי כי רבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה ועל קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא יהיב למילתיה ואמר חולין יש שלישי שנעשו על טהרת תרומה ועל קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא יהיב למילתיה ואמר בחזיו חולין הוא נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומשום דטהרתה טומאה היא אלא הקדש ולעולם שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש איכא מאי קא מותיב ליה ר"א שלישי שני למה הא אשמועינן רבי יהושע טעמיה. ועולא דאמר לעיל דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש נמי אית ליה שלישי סבר דהא דקתני דמילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה טמא הוא דיהיב למילתיה דבחולין דטהרת תרומה הוא דאמרין נעשה גופו שני לקדש משום דטהרתה טומאה היא אלא הקדש אבל לא בחולין דטהרת הקדש ולעולם אשמועינן דיש שלישי צנענשין על טהרת תרומה וכ"ש צנענשין על טהרת הקדש והאי מהדרי ליה לא שמיע ליה דאינו לא במשנה ולא בצרייתא מה שהשיבו זה לזה אלא רבה בר בר חנה שמיע ליה מרביה(י) א"נ ס"ל לעולא דהאי אף אני לא אמרתי לא היו דברים מעולם דלרבי יהושע בתרייהו קאמר דנעשה גופו שני לקדש וטעמא משום דטהרת שניהם צין נעשין על טהרת תרומה וצין צנענשין על טהרת הקדש טומאה היא אלא הקדש והאי דקתני לעיל בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפילו צבתי איכא שלישי:

על

### עין משפט ור מוצה

**פ**ח א מיי פ"ח מהל' אבות העומאה הל' י ופי' הל"ד והל"י ופי' הלכה ה':

**פ**ח ב מיי שם פ"י הל"ג: **צ** ג מיי שם פ"יא הל"ב:

### רבינו גרשום

הקדש בידים מסואבות: ולוקמה בחולין שנעשו על טהרת תרומה כו'. כלומר ולוקמה מתניתין דאין נאכלין בידים מסואבות בחולין שנעשו על טהרת תרומה ור' יהושע כלומר דהא מודי בחולין שנעשו על טהרת תרומה דאית בהו שלישי: לא סלקא דעתך דקמני בשר. כלומר השוחט במהה חיה ועוף יהוא בשר: אין בשר בבשר מיחלף. כלומר ואי בתרומה היאך גזרינן בשר מיחלף. מאן כבירא רבה בר בר חנה. כלומר דרבה בר בר חנה סבר לר' יהושע חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי כדביעין למימר בסוף ההלכה: א"ל ר' אליעזר לר' יהושע בבשר מיחלף. חמור דאין דאנו אלא שני: מנבלת עוף טהור לא גמרינן. כלומר דחדוש הוא דאנו מטמא אלא אבית הבליעה: אלא מצינו שהאוכלין חמור אוכל האוכל דאילו אוכל כבביצה. כלומר דאילו אוכלין מטמאין בכביצה כר': אלא שני שני למה. כלומר לדברך שאתה אומר שהאוכלין חמור אוכל האוכל דאילו אוכל כבביצה. כלומר דאילו אוכלין מטמאין בכביצה כר': אלא שני שני למה. כלומר לדברך שאתה אומר שהאוכלין חמור אוכל האוכל דאילו אוכל כבביצה. כלומר דאילו אוכלין מטמאין בכביצה כר': ואיזהו דבר הפוסל את התרומה והו שני וערשין משקין תחלה: חוץ מטבול יום כלומר שטבול יום פוסל תרומה ואין ערשין משקין תחלה: ועוד שלישי שני למה. כלומר לדברך שאתה אומר שהאוכלין חמור מן